

Přistihneme in flagranti *nesvatost* křesťanských prostředků, změříme-li jednou křesťanský účel účelem zákoníku *Manuova*, -postavíme-li tento největší protiklad účelů do prudkého světla. Nebude kritikovi křesťanství ušetřeno, aby neuvedl křesťanství v *opovržení*.

Takový zákoník jako Manuův vzniká jako každý dobrý zákoník: shrnuje zkušenost, chytrost a experimentální morálku dlouhých staletí, uzavírá, netvoří už. Předpokladem kodifikace jeho druhuje poznání, že prostředky, kterými se zjednává autorita *pravdě* pomalu a nákladně získané, jsou naprosto odlišné od těch, kterými by se dokazovala. Zákoník nikdy nevypravuje o užitku, důvodech, kasuistice v předhistorii nějakého zákona: právě tím by pozbyl imperativního tónu, pozbyl by onoho „musíš“, předpokladu toho, aby se poslouchalo. Problém tkví přesně v tom.

V jistém bodě vývoje určitého národa prohlásí jeho vrstva nejosvícenější, to jest vrstva nejdál zpět i ven vyhlédající, že je uzavřena zkušenost, podle níž se má žít – to je podle níž se vůbec *může* žít. Jejím cílem je, aby dostala pod střechu sklizeň co možná bohatou a úplnou z dob experimentu a *zlé* zkušenosti. Čemu tudíž teď je nutno především zabránit, je další experimentování, trvání plynulého stavu hodnot, zkoumání, volba, kritizování hodnot in infinitum.

Proti tomu je stavěna dvojitá hráz: předně *zjevení*, to jest tvrzení, že rozum oněch zákonů *není* lidského původu, že *nebyl* pomalu a s chybami hledán a nalezen, nýbrž, jsa božského původu, že byl pouze sdělen, celý, dokonalý, bez dějin, darem, zázrakem... Za druhé pak *tradice*, to jest tvrzení, že zákon trval již odpradáвна. zeje nepietní, zeje zločinem na předcích, brát jej v pochybnost. Autorita zákona je odůvodněna tezemi: bůh jej *dal*, předkové jej *žili*.

Vyšší důvod takovéto procedury spočívá v úmyslu, aby vědomí bylo krok za krokem zatlačeno od života, který byl uznán správným (to jest který byl *dokázán* nesmírnou a ostře prosívanou zkušeností): takže se dosáhne dokonalého automatismu instinktu, -předpokladu to jakéhokoli mistrovství, jakékoli dokonalosti v umění života. Vytyčit zákoník po způsobu Manuově znamená přiznat napříště určitému národu nárok, aby se stal mistrem, aby se stal dokonalým, aby nejvyšší umění života bylo jeho ambicí. *K tomu musí být uveden v nevědomí*: to je účel každé posvátné lži. *Pořadí kast*, nejvyšší, dominující zákon je pouze sankcí *přírodního pořadí*, přírodní zákonitosti prvního řádu, nad níž nemá moci žádná libovůle, žádná

„moderní idea“. V každé zdravé společnosti se rozestupují, navzájem se podmiňujíce, tři fyziologicky různě gravitující typy, z nichž každý má svou vlastní hygienu, svou vlastní říši práce, svůj způsob citu dokonalosti a mistrovství. Příroda, *nikoli* Manu, odděluje od lidí převážně duchových, i od lidí silných převážně svaly a temperamentem, lidi třetí, kteří nevynikají v tom ani v onom, lidi prostřední, – tyto co veliký dav, ony co výběr.

Nejvyšší kasta – říkám jim *nejvzácnější* – má pro svou dokonalost také výsady nejvzácnějších: k tomu patří představovat na zemi štěstí, krásu, dobrotivost. Jen nejduchovnější lidé mají dovolenu krásu, krásno vůbec: jen u nich dobrotivost není slabostí. Pulchrum est paucorum hominum: dobro je výsada. Leč nic jim nemůže být tak odepřeno, jako ošklivé způsoby nebo pesimistický pohled, oko, které *zošklivuje*, nebo dokonce rozhořčení nad tím, jak úhrnem vypadá svět. Rozhořčení je výsada čandalů; pesimismus taktéž. „Svět je dokonalý – tak dí instinkt nejduchovnějších, instinkt přisvědčující -: nedokonalost, věci všeho druhu *pod* námi, distance, patos distance, i čandala patří ještě k této dokonalosti.“ Lidé nejduchovnější nalézají tím, že jsou *nejsilnějšími*, své štěstí v tom, v čem by jiní našli záhubu: v labyrintu, v tvrdosti k sobě i k jiným, v pokusu; jejich radostí je přemáhat sebe sama: asketismus se jim stává přirozeností, potřebou, instinktem. V těžkém úkolu vidí svou výsadu; *zotavení* v tom, že si pohrávají s břemeny, které jiné drtí... Poznání – toť forma asketismu. – Jsou nejúčtyhodnějším druhem člověka: to nevylučuje, aby nebyli nejveselejší, nejroztomilejší. Panují, *nikoli* protože chtějí, ale protože jsou; není jim dáno na vůli, aby byli druhými.

Druzí: to jsou strážci práva, pečují o pořádek a bezpečnost, to jsou vznešení bojovníci, toť především *král* jakožto nejvyšší formule bojovníka, soudce a udržovatele zákona. Druzí jsou exekutivou nejduchovnějších, jsou nejbližší, co k nim patří, co z nich snímá všechno, co je *hrubého* v práci vladařské, – jsou jejich družina, jejich pravá ruka, jejich nejlepší žactvo. V tom všem, budiž znovu řečeno, není nic libovolného, nic „udělaného“; co je *jiné*, je uděláno, – pak je příroda zhanobena a zmařena... Pořadí kast, pořadí *důstojnosti* formuluje jen nejvyšší zákon života: odloučení těchto tří typů je nutné, aby se udržela společnost, aby se umožnily vyšší a nejvyšší typy, – *nerovnost* práv teprve je podmínkou, aby vůbec práva byla.

Každé právo je výsadou. V tom, jaký je, má každý také svou výsadu. Nepodceňujme výsady *prostředních*. Čím výše, tím více přibývá tvrdosti života, – přibývá chladu, přibývá odpovědnosti. Vysoká kultura je pyramida: může stát jenom na široké základně, předpokládá především silně a zdravě konsolidovanou prostřednost. Řemeslo, obchod, orba, *věda*, většina umění, jedním slovem celý souhrn činností v *povolání* snáší se naprosto jen s prostřední schopností a žádostí; něco takového by bylo nemístné mezi výjimkami, instinkt k tomu příslušný by odporoval jak aristokratismu, tak anarchismu. Být užitek veřejnosti, kolečkem, funkcí, k tomu je určení od přírody: *nikoli* společnost, nýbrž druh *štěstí*, nad nějž právě nejdou schopnosti největší většiny lidí, dělá z nich inteligentní stroje. Prostřednímu člověku je štěstí být prostředním; mistrovství v jediném, speciálnost přirozeným instinktem. Hlubšího ducha by bylo zhoľa nedůstojné, aby viděl v pouhém faktu prostřednosti už námitku. Prostřednost je dokonce *především* nutná, aby směly být výjimky: je podmínkou vysoké kultury. Dotýká-li se výjimečný člověk právě prostředních lidí jemnějšími prsty, nežli sebe a sobě rovných, není to pouze zdvořilost srdce, – je to prostě jeho *povinnost*...

Koho nejvíce nenávidím z té dnešní sběře? Sběř socialistů, apoštoly čandalů, kteří podkopávají instinkt, radost, skromnou spokojenost dělníka s drobným životem, – kteří ho dělají závistivým, učí ho pomstě... Křivda nikdy není v nerovných právech, je v nároku na „rovná“ práva... Co je špatné? Ale už jsem to řekl: všechno, co pochází ze slabosti, ze závisti, z pomsty.

Anarchista i vyznavač Krista jsou jednoho původu...

Friedrich Nietzsche: Antikrist, kapitola 57